

Райніс Ян

Біографія

Райніс (лтш. Rainis — псевдонім; справжнє ім'я і прізвище Яніс Пліекшанс, лтш. Jānis Pliekšāns, 30 серпня (11 вересня) 1865, хутір Варславани, нині Рубенскій сільрада Єкабпілський район, — 12 сентября 1929 року, Майорі, на Ризькому узбережжі; похований в Ризі), латиський поет, драматург, громадський діяч, народний поет Латвійської РСР (1940).

2214/5000

Rodilsya v sem'ye arendatora imeniy Krish'yanisa Pliyekshansa. V 1884—1888 godakh — student yuridicheskogo fakul'teta Peterburgskogo universiteta. V Peterburge formirovalos' yego materialisticheskoye mirovozzreniye. Pechatalsya s 1887 goda. V 1891—1895 — redaktor gazety "Diyenas lapa". Pervyye stikhi opublikovany v 1895 godu. V iyune 1897 goda byl arestovan, v tyur'me zakonchil perevod na latyshskiy yazyk "Fausta" Gote. V dekabre 1897 goda Raynisa soslali vo Pskov, a v 1899 godu — v gorod Slobodskoy Vyatskoy gubernii. Zdes' slozhilsya sbornik stikhov "Dalokiye otzvuki sinim vecherom" (1903), nasyshchenny revolyutsionnymi nastroyeniyami.

V 1903 godu Raynis vernulsya iz ssylki i svyazal svoyu deyatel'nost' s bor'boy latyshskoy sotsial-demokratii. On sozdal simvolicheskuyu dramu "Ogon' i noch'" (1905) — gimn bor'be, zhizni, yeyo vechnomu razvitiyu. V 1905 vyshel sbornik "Posev buri". V kontse 1905 goda nelegal'no emigriroval v Shveytsariyu. Zdes' byli napisany sborniki stikhov "Tikhaya kniga" (1909), "Te, kotoryye ne zabyvayut" (1911), p'yesy "Zolotoy kon'" (izdana v 1910 godu), "Indulis i Ariya" (1911), "Igral ya, plyasal" (opublikovan 1919). Kogda v Latvii votsarilas' reaktsiya, Raynis ostavalsya provozvestnikom bor'by, napominavshim, chto porazheniye vremenno. V poeme "Ave, sol!" (1910) Raynis poyot slavu solntsu kak simvolu svobody. Proletariatu posvyashchen filosofskiy sbornik "Konets i nachalo" (1912). Vazhnoye mesto v dramaturgii Latvii zanyala p'yesa "Vey, veterok!" (1913). V tragedii "Iosif i yego brat'ya" (1919) Raynis, sozdavshiy etot zhanr v latyshskoy literature, na shirokom istoricheskom fone reshal problemy lyubvi i nenavisti, proshcheniya i mesti.

V 1920 godu Raynis vernulsya na roдинu. Po motivam russkikh bylin on sozdal tragediyu "Il'ya Muromets" (1922), opublikoval knigi stikhov "Pyat' eskiznykh tetradey Dagdy" (1920—1925).

Prinimal uchastiye v politicheskoy zhizni strany, ballotirovalsya na post prezidenta, odnako vybory proigral. V 1921—1925 godakh byl direktorom Natsional'nogo teatra, v 1926—1928 godakh — ministr obrazovaniya. 28 fevralya 1925 pervym iz latyshskikh deyateley kul'tury byl nagrazhden vysshey nagradoy strany — ordenom Trokh Zvozd I stepeni.

Zhizn' i tvorchestvo Raynisa posvyashcheno proletariatu, yego idealam. Proizvedeniya pisatelya perevedeny na mnogiye yazyki mira.

Народився в сім'ї орендаря маєтків Крішьяніс Пліекшанса. У 1884-1888 роках —

студент юридичного факультету Петербурзького університету. У Петербурзі формувалося його матеріалістичний світогляд. Друкувався з 1887 року. У 1891-1895 — редактор газети "Дієна лапа". Перші вірші опубліковані в 1895 році. У червні 1897 був заарештований, у в'язниці закінчив переклад на латиську мову "Фауста" Гете. У грудні 1897 року Райніса заслали до Львова, а в 1899 році — в місто Слобідської Вятської губернії. Тут склалася збірка віршів "Далекі відгомони синім увечері" (1903), насичений революційними настроями.

У 1903 році Райніс повернувся із заслання і пов'язав свою діяльність з боротьбою латиської соціал-демократії. Він створив символічну драму "Вогонь і ніч" (1905) — гімн боротьбі, життя, її вічного розвитку. У 1905 вийшла збірка "Посів бурі". Наприкінці 1905 року нелегально емігрував до Швейцарії. Тут були написані збірки віршів "Тиха книга" (1909), "Ті, які не забувають" (1911), п'єси "Золотий кінь" (видана в 1910 році), "Індуліс і Арія" (1911), "Грав я, танцював" (опублікований 1919). Коли в Латвії запанувала реакція, Райніс залишався провісником боротьби, що нагадував, що поразка тимчасово. У поемі "Ave, sol!" (1910) Райніс співає славу сонця як символу свободи. Пролетаріату присвячений філософський збірник "Кінець і початок" (1912). Важливе місце в драматургії Латвії зайняла п'єса "Вій, вітерець!" (1913). У трагедії "Йосип і його брати" (1919) Райніс, який створив цей жанр в латиській літературі, на широкому історичному тлі вирішував проблеми любові і ненависті, прощення і помсти.

У 1920 році Райніс повернувся на батьківщину. За мотивами російських билин він створив трагедію "Ілля Муромець" (1922), опублікував книги віршів "П'ять ескізних зошитів Дагда" (1920-1925).

Брав участь в політичному житті країни, балотувався на пост президента, однак вибори програв. У 1921-1925 роках був директором Національного театру, в 1926-1928 роках — міністр освіти. 28 лютого 1925 першим з латиських діячів культури був нагороджений вищою нагородою країни — орденом Трьох Зірок I ступеня.

Життя і творчість Райніса присвячено пролетаріату, його ідеалам. Твори письменника перекладені багатьма мовами світу.